

τέρων, οί όποιοί είναι παιδιά του), Ξμειναν Ξξω από την Ίδέα, και όποιος έχει νοϋ δέν δέν τό ύποφέρει.

★

Μελέτησε καλά τή φύση τής Ίδέας και τό ύπερφυσικό και γεννητικό θάθος τής άξ πετάξη Ξξω τό φυσικό μέρος, και τοϋτο άξ τεθή άβίαστα εις όργανα έθνικιά.

'Αλλά όπως φθάση τινάς εις τοϋτο, άνάγκη νά μελετήση τόν ύποστατικών Ισκιον, όποι θά βγάλη Ξξω τά σώματα, μέσ' από τά όποια αυτός θά φανερωθί με έκεινα ένοποιημένους. Και μέσα εις αυτά τά σώματα άξ εκφρασθί, εις όλα τά μέρη τοϋ έργου, ή έθνικότης όσο τό δυνατό πλέον εκτεταμένη. Τοιουτοτρόπως ή Μεταφυσική έγινε Φυσική.

Ίάρε και σύμμηξε δυνατά μίαν πνευματική δύναμη, και καταμείρισέ την εις τόσους χειραχτήρες, άνδρών και γυναικών, εις τούς όποίους ν' άνταποκρίνονται έμπράκτως τά πάντα. Σκέψου καλά άν τοϋτο θά γένη ομμαντικά, ή, άν είναι δυνατό, κλασσικά, ή εις είδος μυχτό, αλλά νόμιμο. Τοϋ δευτέρου είδους άκρο παράδειγμα είναι ό "Όμηρος" τοϋ πρώτου ό Σέκισηρ' τοϋ τρίτου, δέν γνωρίζω.

★

Τό ποιήμα άξ έχη ασώματη ψυχή, ή όποία άπορρέει από τόν Θεό, και άφοϋ σωματοποιηθή εις τά όργανα καιροϋ, τόπου, έθνικότητος, γλώσσας, με τούς διαφορητικούς στοιχασμούς,

έπιστολές - μετάφραση

Δέ θά μπορέσω νά έρθω, δέ θά μπορέσω. Πρέπει νά καθίσω συντροφιά με τά άδερφά μου, τουλάχιστο γιϋ σήμερα και γι' αύριο και ύστερα.

★

Είναι σίχτοι πού άυτοσχεδίασα στό σπίτι τοϋ καμμένου τοϋ δασκαλάκου και γιϋ τόν πολϋ κόσμο είναι περιφρημοί. Χρειάζονται όμως άλλα πράματα τώρα, γιϋ νά δείξουμε τίς Ικανότητες πού έχει ή γλώσσα. Κι' Ξξω άπ' αυτό, δέ θέλω νά περάση κανένος άπ' τό μυαλό, πώς την ώρα πού νικούν οι δικοί μας στό Μαραθώνι, έγώ κάθομαι και τραγουδϋ γιϋ ένα βοσκόπουλο ξαπλωμένο πάνω στό νεκροκρέβατο. Τέλος πάντων ύποχρέωσέ τον με όλα σου τά δυνατά νά μήν αφήση με κα ν έ ν α ν τ ρ ό π ο νά τιτωθούν.

★

Μέ βρήκε πρίν από λίγο τό γράμμα σου τό πολυαγαπημένο και τό πολυπόθητο στό δρόμο με τίς σταφίδες πού χάνουν τίς πρώτες τους εδοδιές.

★

Γιατί τώρα άσχολομαι με κάτι έντελϋς

αίσθήματα, κλίσεις κ.ά. (άξ γένη ένας μικρός σωματικός κόσμος Ικανός νά τή φανερώση), τέλος επιστρέφει εις τόν Θεό.

Σέ θυθό πέφτει από θυθό ως πού δέν ήταν (άλλος,

'Εκειθ' έβγήκε άνίκητος'

★

Κάμε όστε ό μικρός Κύκλος, μέσα εις τόν όποιον κινείται ή πολιορμημένη πόλη, νά ξεσκεπάξη εις τήν άτμοσφαιρα του τά μεγαλύτερα συμφέροντα τής Έλλάδας, γιϋ τήν ύλική θέση, όποι άξίζει τόσο γιϋ εκείνους όποι θέλουν νά τή βαστάξουν, όσο γιϋ εκείνους όποι θέλουν νά τήν άρπάξουν, — και, γιϋ τήν ήθική θέση, τά μεγαλύτερα συμφέροντα τής Άνθρωπότητος. Τοιουτοτρόπως ή ύπόθεση δένεται με τό παγκόσμιο σύστημα. — Ίδές τόν Προμηθέα και έν γένει τά συγγράμματα τοϋ Αισχύλου. — "Άξ φανή καθαρά ή μικρότης τοϋ τόπου και ό σιδερόρειος και ασύντριφτος κύκλος όποι την έχει κλεισμένη. Τοιουτοτρόπως από τή μικρότητα τοϋ τόπου, ό όποιος παλεύει με μεγάλες ένάντιες δυνάμεις, θέλει έβγουν οι Μεγάλες Οδίσσειες.

★

Σκέψου τήν Ισοζυγία τών δυνάμεων, μεταξύ άνδρών και γυναικών. Έκρίνο: άξ αισθάνονται όλα, και άξ νικάνε όλα, με τήν ούσιαν Ξξωνη' τούτες άξ νικάνε και αυτές, άλλ' ώσάν γυναικες.

διαφορητικό, κι' έγώ Ξξρω νά κυριαρχϋ τήν έμνευση πού με κυριαρχεί.

★

Και μη νημίση πώς άστετεύομαι, γιϋτί τά γυνίσιματά του θά μοϋ θύμιζαν ό,τι περισσότερο αγαπϋ δέν ήταν αυτό τό γυνίσιμο πού τόσες φορές πήγαινε νά τό μιμηθί ή Λουίζα; Ίώς κάνει ό Μπιρμπάντες; γού γού γού (...). "Άν είχε τήν ηλικία τής μικρής τής Βούλγαρη, θά σέ παρικαλοϋσα νά με άρραβωνιάξες μαζί της και θά πιστενα έτσι στ' άλήθεια πώς θά παντρευόμουνα τήν εντιχία πάνω στη δυστυχισμένη τούτη γή, όπου τόση λίγη βρισκεται εντιχία. Και θά τής έλεγα: Θεά αγαπημένη! Κάμε με νά ζήσω ως ότου άσπρίση κι' ή τελευταία τρίχα τών μαλλίων μου, ως ότου μοϋ μένη δύναμη νά σηκώνω τά χέρια γιϋ νά σ' άγκαλιάζω, κι' ύστερα άφησέ με νά τρύγω πρίν από σένα.

★

Και σϋ τί κάνεις; Γράφεις τίποτα; Είναι γλυκό στήν ήσυχία τοϋ μικροϋ σου δοματίου νά φανερώνης ό,τι μέσα λέει ή καρδιά. 'Ακόμι και ή Ιδέα τοϋ έπαίνου, όταν παρουσιά-

ζεται υπερβολικά, τσαράζει αυτή την ήδονή και κάποτε σπρώχνει και στο χειρότερο. Ή ήδονή αυτή πρέπει να είναι καθαρή. Πόσο χαίρομαι πού δε σέ βασανίζει ο στοχασμός κανενός νέου ελδους, "Ε, καμμένοι εί-
μεϊς!" Αν ή φύση θελήσει, ή δουλειά θα πάη καλά άν όχι, όσο κι' άν αλλάξει δρόμο κανείς, δε θ' αλλάξει παρά τρόπο παραδιαιρητού.

★

Θά σέ ξαναϊδώ γρήγορα, Γιώργη μου, ή όχι; Ή δόλια ή καμαρούλα μου δε βλέπει την ώρα ν' ανοιχτή διάπλατα, έννοείται όμως πως μόλις περάση μέσα ο άναμενόμενος, ο άκριβός μου ο ξένος, θα πρέπει γρήγορα να μπουν διπλές οι άμπαρες. Δέν υπάρχει άμφιβολία πως δε ζή κανείς καλά παρά μόνος. Άπό μικρό παιδί πάντα μου έκανε έντίσταση ο κουτσός κείνος θεός, πού τόν πέταξε κάτω από τόν ουρανό ή μητέρα του και πού καθόταν στο βυθό της θάλασσης και δούλευε χωρίς κανείς να τόν βλέπει και χωρίς ν' άκούη γύρω από τη σπηλιά του τίποτ' άλλο. Έξω από τη βοή του άπέραντου άπειανού.

★

Γιά τις γλώσσες μπορεί να πη κανείς αυτό πού λέει ο Μακιαβέλι για όλους τους ανθρώπινους θεσμούς, πως δε βρίσκεται δηλ. σωτηρία, όταν υπάρχει διαφθορά, παρά μόνο άν ξεναγώσουμε στις άρχές. Οι δασκάλοι της Έλλάδας γυρίζουν πολύ πίσω' αυτό δέν είναι ξεναγώσιμα στις αρχές. Χαίρομαι να παίρνωνται για ξεκίνημα τα δημοτικά τραγούδια, θα 'θελα όμως όποιοι μετιχηρίζεται την κλέφτικη γλώσσα, να τη μεταχειρίζεται στην οδία της και όχι στη μορφή της, με νιώθει; Κι' όσο για την ποίηση, πρόσθεξε καλά, Γιώργη μου, γιατί έβδαια καλό είναι να ρίχνη τις ρίξεις του πάνω σ' αυτά τ' άχνάρια, δέν είναι όμως καλό να στιματά εκεί' πρέπει να ύψωνεται κατακόρυφα. Δέν ξερω άν φανέρωσα καλά τη σκέψη μου έτσι διαστικά πού γράφω. Ή κλέφτικη ποίηση είναι άμορφη κι' ένδιαφερούσα καθώς μ' αυτήν παρόστησαν άνεπιτήδευτα οι κλέφτες τη ζωή τους, τις ιδέες τους και τα αισθηματά τους. Δέν έχει τό ίδιο ένδιαφέρον στο δικό μας στόμα τ'ό έθνος ζητά από μας τό θησανρό της δικής μας διάνοισης, της άτομικής, ντυ-
μένον έθνικά (...). Πώς λοιπόν; Έλεγα. "Τστερ" από τόσα και τόσα πού είπαμε και τόσο πού γελάσαμε και τόσο πού άγανακτήσαμε, γίνεται κι' αυτός ένα με τη φατρία έκείνων πού σκοτώνουν τόν πολιτισμό της Έλλάδας; Τόσο μεγάλωσε ή θάλασσα της έννοχης συνήθειας πού βράζει δλόγουρά του, ώστε να πιστέψη πως ο τελευταίος άκριεξ είναι κι' ο άκριεξ δλόκληρης της Έλλάδας; (...) καθώς θυμόμουν πού κατηγορούσα μαζι σου μία μέρα τόν έαυτό μου για τό πόσο άτόλμαστα δάλληκα να περιγεώθ ή γλώσσα αυτή της Βαβέλ προτού προδότην τούτη ή δική μας (...). Και κοίταξε γράφοντας να μη

δάξης μαγκέτια, παρά να ριχθείς στο χαρτί έλειθεμα, διι πού ριχεται, σά να κουνιεντά ζαιε.

★

Πάνε τίποσ ένα χρόνοσ που σαν σήμερα ή Έλλάδα έπαυσε τις άλυσίδες. Ή μέρα αυτή του Έδαγγελισμοσ είναι μέρα για χαρά και για δάκρυα. Χαρά για τα μελλομένα, δάκρυα για τη σκληρα την περασμένη. Και για τό σήμερα τι να είπω; Ή διαφθορά είναι τόσο γενική κι' έχει τόσο βαθιές τις ρίζες, πού σέ κάνει να σαπίσης. Μόνο όταν οι άφορμές της διαφθοράς έλλοθερθούν λέρα ως λέρα, θα μπορούσαμε να έχουμε μία ήθική άναγέννηση. Τότε τό μέλλον μας θα είναι μεγάλο, όταν όλα στηριχθούν στην ήθική, όταν θρησκείνη ή δικαιοσύνη, όταν τα γράμματα καλλιεργηθούν όχι για ματαιη επίδριξη παρά για τό όφελος του λαοσ, πού έχει άνάγκη από παιδεία και από μόρφωση όχι σχολαστική. Τότε θα έχουμε — ή μάλλον θα έχουν τα παιδιά μας — μια ήθική άναγέννηση και τό μέλλον θα είναι μεγάλο.

★

Πάντοτε, διι τόση και ή διαστειχόμενη ή μητέρα μου βρεθή σε άνάγκη, μωρόσ να σέ χρησιμοποιήσωσ, να έσο να χρησιμοποιήσωσ τό χέρι κανενός άλλου για να κάναμε δει τρελαί' έγω όμως είναι άνάγκη για πολλούς λόγους να μένω στοθερός.

★

Τό ταξίδι μας ήταν θέμα σωστό, παράξενο αλήθεια για την εποχή κι' άκόμα, ξεπερνώντας και την πιο άκαταστή έλίδα μας, ή θάλασσα ήταν έντελώς σαν καθορμένη. κι' έμεις τρέχαμε άπάνω της με θαυμαστή γρηγοράδα δίχως να τό καταλαβαίνουμε.

★

Έγω είμαι καλά όσο ποτέ άλλωτε, κάθωμαι με λουμπρός, ήσυχους άσθματους, και λυθησμένος ως τό λιμώ στις μελέτες μου.

★

"Αν άναζητάς τη γολήνη έξω από τόν έν-
αυτό σου και από τό δικασ, τού κάπου την ά-
ναζητάς. Πράτα να την άναζητήσουμε προς
αυτή την κατεύθυνση πού πούν μας πάρον
τά γεράματα.

★

"Αν δέν προφταίνης να μου στείλεις με
ταυτό τό βαπόρα μία βαρέλια παλιά βροντία
πρώτης γουμής, να μην έχη στή την πα-
ρομική γλωσσά, στείλε μου τέσσερις με-
πίλες, γιατί πρέπει γρήγορα μ' αυτές σέ κά-
ποια μακρινή έξοχή να σωθώ από τούς δάφ-
βαρους κρότους και τούς πυροβολισμούς του
Μεγάλου Σαββάτου πού βαστούν τρεις μέρες
και τρεις νύχτες.

Τὸ ἀμέτρητο μεγαλεῖο μὲ τὸ ὅποιο ἡ κόρη ποδοπάτησε τὶς γήινες δυνάμεις πού με τόση τρομερὴν ἐπιτηδειότητα προσπαθοῦσαν νὰ καταβάλουν τὴν εὐγενικά της ὑπαρξή, γέννησε μέσα μου τὸν πῦρ μεγάλο θαυμασμό. Χιλιάδες ἄνθρωποι θὰ ἔπρεπε νὰ μάθουν ἀπ' αὐτὴν πῶς νὰ ζοῦν καὶ πῶς νὰ πεθαίνουν.

★

Τὸ πιὸ ἀγαπημένο πράμα πού μπορεῖ νὰ μοῦ προσφέρει ἡ ζωὴ εἶναι νὰ διαβάζω στὰ γράμματά σου «Εἶμαι καλά». Διαβάζω καὶ ξαναδιαβάζω τούτα τὰ λόγια γιὰ πολλές μέρες, κι' ὅσο κι' ἂν στὸ τέλος γελῶ με τὸν ἑαυτὸ μου παίρνω καὶ ξαναδιαβάζω «Εἶμαι καλά».

(Λίνου Πολίτη: Ὁ Σολωμὸς στὰ γράμματά του, Ἔστω, χ. χρ.).

★

Ξέρω πῶς ἔχεις βάλει μέσα στὸ μπαούλο τὴν Ἑπεράλιμνι τοῦ Διδυμοῦ. Στείλε μοῦ τὴν, καὶ θὰ σοῦ τὴν ἐπιστρέψω ἔπειτ' ἀπὸ τὸ μεσημέρι.

★

Ὅσο γιὰ τὴ Μητέρα μου, εἶναι πάντα ἡ Μητέρα μου.

★

Εἶθε νὰ ἡμποροῦσα νὰ παρηγορηθῶ διὰ μίαν ἐπιθυμίαν μου, δηλαδή νὰ γίνω ἰσχνός!

★

Ἐγὼ δὲν θὰ φύγω ἀπὸ τὴν μοναξιάν, εἰς τὴν ὅποιαν ζῶ ἀπὸ τινων ἐτῶν, εἰμὴ ὅταν τελείωση ἡ ζωὴ μου.

★

Μὲ ν'οἰώσανε ἐδῶ, [στὴν Κέρκυρα] ὅτι δὲν εἶμαι ἱκανὸς νὰ ἀρνηθῶ με περιμένουν εἰς τὸν δρόμον καὶ με γδύνουν. Εἰς τὴν ἔξοχὴν, ἦσαν συχνὰ καταφεύγω, εἶναι πέντα, πού ἐμπνέει τρόμον.

★

λόγοι, στοχασμοὶ - μετάφραση

Κι, ἐγὼ, καθῶς περπατοῦσα μαζί του ἐδῶ ἀπ' ἔξω, πολλές φορὲς στεκόμουν καὶ θεωροῦσα τὴν πραισινάδα πού παιδρονίει τὸν τοῖχο αὐτῆς ἐδῶ τῆς ἐκκλησιᾶς, κι' ἔλεγα πῶς τὸ θρόισμα ἐκεῖνο τῆς πραισινάδας τὸν προσκαλοῦσε.

★

Ἄκου παρακάλεσε τὴ μητέρα του νὰ βγῆ ἔξω, βυθίστηκε σὲ ὀλομόναχη προσυλλογὴ. Ἔδρεσε σταυρὸ στὸ στήθος τὰ χέρια του, τὰ κουρασμένα ἀπὸ τὸ θάνατο, καὶ κάνοντας τὴν προσευχὴ του, με ἠγεμώτατη τὴν ὄψη, ἐψύχθησε.

★

Βγαίνει ὁ ἄνθρωπος, περιστακὸς σὲ τοῦτον

Ἐκτὸς τούτου, ἐγὼ πιστεύω, ὅτι πᾶν ὅ,τι συμβαίνει ἐδῶ κάτω, ἔρχεται πάντοτε ἐγκαίρως, ὅπως καὶ ἂν φαίνεται εἰς ἡμᾶς, πού ὀλίγον ζοῦμεν καὶ ὀλίγον βλέπομεν.

★

Δι' ἐμὲ ἡ ποίηση εἶναι λογικὸν μεταβλημένον εἰς εἰκόνας καὶ αἰσθήματα.

★

Δὲν εἶμαι τόσο τρελλὸς ὥστε νὰ μὴ βλέπω πῶς ἂν δὲν εἶχα μιὰ πεντάρα, οἱ πιὸ διακεκομμένοι κοιτῆς τῶν νησιῶν θὰ βρῆκαν τοὺς στίχους μου καὶ τὰ πεζὰ ὅμοια με τοῦ Ροῖδη. Ἐπειδὴ ἔχω μιὰ πεντάρα εἶναι διατεθειμένοι νὰ τοὺς βροῦν καλοῦς, ἔστω καὶ νὰ ἦταν χειρότεροι ἀπὸ τοῦ Ροῖδη.

★

Τὸ νὰ εἶναι κανεὶς μόνος εἶναι ἀληθινὸς πλοῦτος. Ἐγὼ βλέπω κι' ἀκούω ὅλη τὴν ἡμέρα, κι' ἀκούω πρόσωπα πού ἔχουν πιστεῖσει πῶς ἔχουν αἰτίες ν' ἀγαποῦν καὶ νὰ ἔχτιμούν τὶς γυναϊκὲς τους, νὰ κοιτᾶζουν τὰ παιδιὰ τους κι' ἔπειτα νὰ φθοноὺν ἐκεῖνους πού ἔχουν τὴν τύχη νὰ ζοῦν μόνοι. Δύσκολα ὁ μοναχὸς ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ νομοιασθῆ φτωχός. Εὐκολώτατα [βρωῖς] ὁ ἄνθρωπος, πού ἔχει τὸ βάρος τῆς γυναϊκᾶς καὶ τῶν παιδιῶν, καὶ ἀπὸ δαῦτα λίγα ἢ πολλὰ κατὰ πῶς ἀρῆσει στὴν τύχη.

★

Οἱ διορθώσεις εἰς τὴν νέα γλῶσσα τῶν λογίων εἶναι, κατὰ τὴν γνώμη μου, παραμορφώσεις. Θὰ ἐπιθυμοῦσα ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ νὰ μείνῃ ἀνόθευτη.

(Διονυσίου Σολωμοῦ *Ἀπαντα Ποιήματα καὶ Πεζὰ, Προλεγόμενα Μαρτίνου Σιγούρου, ΟΕΣΒ, ἐν Ἀθήναις 1957).

τὸν κόσμον, χωρὶς νὰ ξέση τὸ δρόμον καὶ τὸ τέμα, καὶ ἡ γῆ ἀγνώριστη ἀπλώνεται μπρῶς στὴ ματιὰ του, καὶ οἱ οὐρανοὶ ἀκοιταχτο γέρονται πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του, καὶ προχωροῦν με γέλια καὶ με κλάματα μωροῦδιστικά, σὰ νᾶθελε νὰ δελεῖ ἡ γῆ πῶς τοῦτο θὰ εἶναι τὸ ἐπιλλασσόμενο ἀδιάκοπον νόημα τῆς μελομένης τύχης. Μεγαλώνουν τὰ μικροῦλκα μέλη καὶ σιγὰ σιγὰ ἀνάβει στὸ νοῦ τὸ λογικὸ καὶ τὸ πάθος στὴν καρδιά, καὶ τὰ δύο μαζί τὸν μάχονται με τ' ἀντίθετα πάντα κινήματα πού γυμίζουν τὴ θάλασσα τῆς ὑπαρξῆς καὶ στὸ τέλος, ἀφοῦ ἤπρε τὸ μάτι τῆ γλυκύτατη τέφρη τῆς ζωῆς, κλείνει βουθὸ ἀπὸ φῶς καὶ τὸ λείψανον κέττατα παρατημένο ἀπ' τὴν ψυχὴ, καὶ τὸ φαίνουσε με λίγα λουλουδία,